

מאמרו של פרופ' יעקב בלידשטיין דן במטבע הלשון החז"לי "לא מסרן הכתוב אלא לחכמים", המשקף מודעות עצמית של החכמים לסמכותם כמפרשי התורה וכפוסקי הלכות. לאורך המאמר נבחנים ההקשרים שבהם בא מטבע לשון זה בדברי חז"ל וכן השימושים והיישומים של מטבע זה בדברי הראשונים.

יהורם לשם מוכיח במאמרו כי היה קיים מעשה סמלי – כעין טקס – של עזיבת אורחות החיים היהודיים, ושמצויים כמה מקורות שמהם עולה כי רכיבת חמורים או סוסים בשבת, לעתים בסמיכות לבית הכנסת, תפקדה כמעשה ממין זה.

מאמרו של ד"ר מרדכי מאיר מראה כי הכנסת סימני פיסוק למהדורות משנה מודרניות איננה פעולה טכנית גרדא אלא פעולה פרשנית משמעותית, וכי פיסוק המשנה נוקט עמדה בשאלות שהתחבטו בהן מפרשי התלמוד, ראשונים כאחרונים.

יונתן פיינטוך בוחן את הקשרים הספרותיים והתוכניים בין חטיבת האגדה הפותחת את מסכת פסחים ובין חטיבת האגדה החותמת את הפרק השלישי בתלמוד הבבלי. המחבר מציג כי אגדות אלה הן מעין פתיחה וסיום, ובכך נוצרת מסגרת ספרותית התוחמת תת יחידה של פרקים א-ג במסכת פסחים.

פרופ' יצחק מ' שלזינגר עוסק במובנם ובמשמעותם של שני משפטים המגדירים את דרכה של המשנה: "לא זו אף זו" ו"זו ואין צריך לומר זו". הראשון קובע שבתוך רשימת עניינים במשנה יש סדר הדרגתי עולה – מן הקל אל החמור, ואילו הדרך השנייה קובעת שהסדר הוא יורד – מן הפחות מובן אל המובן. המחבר דן במופעים השונים של דרכים אלה ובשאלה מדוע בחרו חכמי התלמוד בדרכים אלה ולא ביצירת צריכותא.

הרב ד"ר יהודה ברנדס מראה כי ביסוד מפעלו הפרשני של רב נסים גאון – ספר "מפתח מנעולי התלמוד" – מצויה התפיסה כי התלמוד הבבלי נערך עריכה אחת, וכי תפיסת עריכה זו השפיעה על דרך פירושו היוצרת זיקה הדוקה בין מקומות שונים בתלמוד. לדברי ברנדס רב נסים הקדים בעניין זה את בעלי התוספות "שעשו את הש"ס כולו ככדור".

חותם את הגיליון מדורו הקבוע של הרב ד"ר אברהם וולפיש, "מן הנעשה בתחום המשנה". נסקרים מאמרים העוסקים בעיצוב המחלוקות במשנה ובמגמתן, בהגדרת עבודה זרה ובביטולה, ובמטרת קביעת קובץ המשניות "מניין ל..." בתוך פרק ט של מסכת שבת.

המערכת